

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Milletlerarası Özel Hukuk

Bütünleme Sınavı - 26.08.2019

I. Genel Prensipler - Bağlama Kuralları - Milletlerarası Usul Hukuku

(Sorular 7 puan değerindedir)

1. İlk derece mahkemesinin yetkisizlik kararı gerekçesini Milletlerarası Usul Hukuku bilgileriniz çerçevesinde değerlendiriniz.

İş sözleşmesinden ve iş ilişkisinden kaynaklanan davalarda Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini düzenleyen MÖHUK m. 44 hükmü uyarınca, bireysel iş sözleşmesinden veya iş ilişkisinden doğan uyuşmazlıklarda işçinin işini mutad olarak yaptığı işyerinin Türkiye’de bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir. İşçinin, işverene karşı açacağı davalarda ise, işverenin yerleşim yeri, işçinin yerleşim yeri veya mutad meskeninin bulunduğu Türk mahkemeleri de yetkilidir. Öte yandan, yabancı mahkeme lehine yapılacak yetki anlaşmasını ve sınırlarını düzenleyen MÖHUK m. 47/2 hükmü uyarınca, iş sözleşmesinden ve iş ilişkisinden kaynaklanan davalarda, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini düzenleyen MÖHUK m. 44’te öngörülen mahkemelerin yetkisi, tarafların anlaşmasıyla bertaraf edilemeyecektir. Bunun anlamı, yetki anlaşması ile yetkilendirilen mahkemenin, 44. maddede yetkilendirilen Türk mahkemeleriyle birlikte yetkili olmasıdır.

İlk derece mahkemesinin, “tarafların uyuşmazlığa uygulanmak üzere İsviçre hukukunu seçtiklerini, bu bahisle İsviçre mahkemelerinin yetkili olduğu” ifadesi hukuki dayanaktan yoksundur. Zira, yabancılık unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin ihtilaflarda hangi mahkemelerin yetkili olduğu ayrı bir mesele; yetkili mahkemelerin, somut uyuşmazlığa hangi hukuku tatbik etmeleri gerektiği ise farklı bir meseledir. Olayda, hukuk seçimi söz konusu olup, uygulanacak hukuka istinaden yetkiyi tesis eden mahkemenin yaklaşımı hatalıdır. Ancak, yukarıda anılan MÖHUK m. 44 hükmüne istinaden, tarafların İsviçre mahkemelerini yetkilendiren bir yetki anlaşması akdetmiş olması ihtimalinde dahi, davalı ECS Türk şirketinin yerleşim yerinin Türkiye’de olması sebebiyle davacı işçi tarafından açılan davada Türk mahkemelerinin yetkili olduğu bu sebeple, ilk derece mahkemesinin kararının isabetsiz olduğu ifade edilmelidir.

2. Davalının teminata ilişkin itirazını değerlendiriniz.

MÖHUK m. 48 uyarınca, Türk mahkemesinde dava açan, davaya katılan veya icra takibinde bulunan yabancı gerçek ve tüzel kişiler, yargılama ve takip giderleriyle karşı tarafın zarar ve ziyanını karşılamak üzere mahkemenin belirleyeceği teminatı göstermek zorundadır. Mahkeme, dava açanı, davaya katılanı veya icra takibi yapanı karşılıklılık esasına göre teminattan muaf tutar(48/2). Karşılıklılık akdî karşılıklılık olabileceği gibi, kanunî veya fiilî de olabilir. Bu sebeple davacı, müdahil veya icra takibinde bulunan tarafın vatandaşlığında bulunduğu ülke ile Türkiye arasında teminattan muafiyeti öngören bir anlaşma veya kanun hükmü yahut fiilî uygulama varsa, davacı, müdahil ve icra takibinde bulunan teminat yatırmayacaktır.

Olayda, davacı yanın Fransız vatandaşı olması sebebiyle teminat yatırması ihtimali söz konusudur. Yukarıda zikredildiği üzere, Türkiye ile Fransa arasında teminat hususunda bir karşılıklılığın olması ihtimalinde, bir başka deyişle, Türk vatandaşlarının Fransa’da dava açtıklarında teminat yatırmak zorunda olmadıklarının tespiti halinde, mahkeme Fransız vatandaşlarını da teminattan muaf tutmak zorundadır. Ayrıca, Hukuk Usulüne Dair La Haye Anlaşması’nın 17. maddesinde, âkit devletlerden birinde ikametgâh sahibi olup da diğer bir âkit devlet mahkemesinde dava açan veya davaya katılan âkit devlet vatandaşları gerçek veya tüzel kişilerden, yabancı olmaları veya o ülkede ikametgâh veya mesken sahibi olmamaları sebebiyle herhangi bir teminat veya depozito istenemeyeceği düzenlenmiştir. Fransa ve Türkiye’nin bu Anlaşma’ya taraf olması sebebiyle Fransız vatandaşı davacının Türkiye’de açtığı dava bakımından teminattan muaf tutulması gerektiği ifade edilmelidir.

3. İlk derece mahkemesinin davacının vatandaşlığı ile ikametgâhını esas alarak Türk hukukunun uygulanamayacağı sonucuna varmasını değerlendiriniz.

Yabancılık unsuru içeren özel hukuka ilişkin ilişki ve işlemlerde, ihtilafa hangi hukukun uygulanacağı 5718 sayılı MÖHUK’ta düzenlenmektedir (MÖHUK m.1/1). Buna göre, Türk hâkimi, Türk kanunlar ihtilâfi kurallarını ve bu kurallara göre yetkili olan yabancı hukuku re’sen uygulayacaktır (MÖHUK m.2/1). Olayda, ilk derece mahkemesinin davacının Türk vatandaşı olmayıp Fransız vatandaşı olması ve Türkiye’de yerleşim yerinin bulunmamasını esas alarak Türk hukukunun uygulanmayacağına karar vermesi hukuken yerinde olmamıştır. Zira, vatandaşlık veya yerleşim yeri, iş sözleşmelerine uygulanacak hukuka ilişkin MÖHUK m. 27 hükmündeki bağlama noktalarından biri değildir. (Bkz. 5. Soru)

4. İstinaf mahkemesinin uygulanacak hukuk bakımından gösterdiği gerekçeyi değerlendiriniz.

İstinaf mahkemesinin, Türk hukukunda işçi ve işveren arasındaki davaların kamu düzeniyle ilgili olduğunu, maddi olgulara ve emredici kurallara göre uyuşmazlığın Türk hukukuna göre çözümlenmesi gerektiği şeklindeki kategorik yaklaşımı hatalıdır. Zira, Türk hukukunda bir konunun “kamu düzenine ilişkin” kabul edilmesi, o konuya ilişkin uyuşmazlıklarda doğrudan doğruya Türk hukukunun uygulanmasını gerektirmez. Kamu düzeni kuralı, “kamu düzenine ilişkin uyuşmazlıklar Türk hukukuna tabidir” şeklindeki bir bağlama kuralı değildir.

Bu sebeple, iç hukuktaki her emredici hüküm, kamu düzeni müdahalesini gerektirmez. İç hukuktaki bu düzenlemenin Türk hukukunun dayandığı temel prensiplerin vazgeçilmez kısmını oluşturması gerekir. MÖHUK’un 5. maddesinde, yabancı hukukun, ancak Türk kamu düzenine “açıkça aykırı olması” hâlinde uygulanmayacağı hükmüne yer verilmesinin sebebi, kamu düzeni müdahalesini asgarîye indirmeye ve aşikâr bir aykırılığın bulunmadığı hallerde yabancı hukukun tatbikini sağlamaya yöneliktir. Burada da yabancı unsurlu meselelerde kanunlar ihtilâfi kurallarının yetkili kıldığı hukukun uygulanmasının asıl olduğu ve sadece yabancı hukukun Türk kamu düzenine “açıkça” aykırı olduğu durumlarda istisnaen bundan vazgeçileceği vurgulanmıştır. Ancak, olayda mutad işyerinin Türkiye olduğu ve MÖHUK m.27(1) gereği, mutad işyeri hukuku olan Türk hukukunun emredici hükümlerinin saklı kalacağı, bu ihtimalde Türk hukukunun emredici hükümlerine aykırı hükümlerin işçilerin aleyhine olması durumunda uygulanmayacağı da gözden kaçırılmamalıdır.

5. Davacının alacak talebi hakkında hangi hukuk uygulanacaktır? Açıklayınız.

MÖHUK m.27(1) uyarınca iş akitleri, işçinin mutad işyeri hukukunun emredici hükümleri uyarınca sahip olacağı asgarî koruma saklı kalmak kaydıyla, tarafların seçtikleri hukuka tâbi kılınmıştır. Burada, ekonomik yönden daha zayıf konumda bulunduğu varsayılan işçiye, aleyhine olabilecek bir hukuk seçiminin dayatılabileceği endişesiyle, sınırlı etkiye sahip bir hukuk seçimi imkânı tanınmıştır.

Taraflarca seçilen hukuk ile mutad işyeri hukukundan hangisinin işçiye daha fazla koruma sağladığı konusundaki saptamanın, sadece tatbiki gerekli hüküm bazında tek tek karşılaştırılması, şüphesiz ki işçi için daha elverişli bir sonuç doğurur; ancak böyle bir dar karşılaştırma neticesinde hiçbir ülkede uygulanma kabiliyetini haiz olmayan bir hukuk düzeni yaratılmış olup, işçiyi korumak adına, işveren de cezalandırılmış olur. Bu nedenle, sadece ilgili hükümlerin dikkate alınması suretiyle yapılacak dar kapsamlı bir karşılaştırma yerine, davada tatbik edilmesi gereken hüküm ile bağlantılı olan hükümlerin bir grup olarak dikkate alınmak suretiyle, işçinin mutad işyeri hukuku ile seçilen hukuk karşılaştırılmalıdır. Buna göre, haksız fesih ve tazminata ilişkin olarak, taraflarca seçilen İsviçre hukuku ve mutad işyeri hukuku hükümleri kıyaslanarak uygulanması gereken hukuk tatbik edilecektir. Nitekim, tarafların hukuk seçimi yapmamış olmaları hâlinde de iş akdine, işçinin işini mutad olarak yaptığı işyeri hukuku (lex loci laboris) uygulanır (MÖHUK m.27/2). Burada yetkili kılınan hukuk, işverenin işyerinin bulunduğu değil, işçinin işini yaptığı işyerinin bulunduğu ülke hukukudur. Bu nedenle işçinin işini fiilen yerine getirdiği yer esas alınır. Olayda, davacı işçinin bir Türk şirketinde baraj yapımı için kalite kontrol mühendisi olarak görevlendirildiği anlaşıldığından işini geçici olarak Türkiye’de yaptığı ihtimali gündeme gelebilir. Bu noktada, işçinin işini geçici olarak başka bir ülkede yapması hâlinde bu işyerinin mutad işyeri sayılmayacağı MÖHUK m.27(2)’de özellikle ifade edilmiştir. Bu itibarla, işçinin mutad işyerinin belirlenmesinde, işçinin işini nicelik, nitelik ve süre olarak hangi ülkede ağırlıklı olarak yerine getirdiği dikkate alınmalıdır.

İşçinin işini belirli bir ülkede mutad olarak yapmayıp devamlı olarak birden fazla ülkede yapması hâlinde işçinin mutad işyeri hukukundan bahsedilemeyeceği için, iş akdi, işverenin esas işyerinin bulunduğu ülke hukukuna tâbi kılınmıştır [MÖHUK m.27(3)]. Bu ihtimalde de, işveren ECS şirketinin, bir Türk şirketi olması dolayısıyla esas işyerinin Türkiye’de olması kuvvetle muhtemeldir. Dolayısıyla, Türk hukukunu işçi lehine sağladığı asgari koruma saklı kalmak kaydıyla, olaya konu alacak talebine, taraflarca seçilen İsviçre maddi hukuku uygulanacaktır.

Olay II

6. Bay (E) tarafından açılan boşanma davasında İzmir Aile Mahkemesinin milletlerarası yetkisi var mıdır? Açıklayınız.

MÖHUK m. 41 uyarınca, Türk vatandaşlarının kişi hallerine ilişkin davaları, yabancı ülke mahkemelerinde açılmadığı veya açılmadığı takdirde, Türkiye’de yer itibarıyla yetkili mahkemede, bulunmaması halinde ilgilinin sakin olduğu yer, Türkiye’de sakin değilse Türkiye’deki son yerleşim yeri mahkemesinde, bu da bulunmadığı takdirde Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinde görülür. Kanun koyucu Türk vatandaşlarının kişi hallerine ilişkin uyuşmazlıkları bakımından her halükarda yetkili bir Türk mahkemesi hazır bulundurma yolunu seçmiştir. Türk hukukunda, kişi halleri tabiri, kişinin şahsi statüsünü ortaya koyan, şahsın hukuku ve aile hukukuna ilişkin meselelere işaret etmektedir. MÖHUK 41’in uygulanabilmesi için, davanın taraflarından birinin Türk vatandaşı olması gerekli ve yeterlidir. Davada taraf olan Türk vatandaşının davalı veya davacı olması MÖHUK

m. 41 hükmünün uygulanması bakımından önem arz etmemektedir. Olayda Bay E bir boşanma davası açmıştır. Boşanma davası, kişilerin şahsi statüsünün unsurlarında değişikliğe yol açması itibariyle MÖHUK m. 41'in uygulama alanına girmektedir. Ayrıca davanın tarafları, hem davacı hem de davalı Türk vatandaşlarıdır. Dolayısıyla olayda MÖHUK m. 41'in uygulanması gerekmektedir. MÖHUK m. 41'deki yetkili mahkemeler bir hiyerarşi içinde düzenlenmiştir. Öncelikle ilk basamaklardaki yetkili mahkemelerin bulunup bulunmadığına bakılması gerekmektedir. Olaydaki veriler çerçevesinde m. 41'deki ilk üç basamağa göre yetkili bir mahkeme belirleyemediğimiz için İzmir mahkemelerinin yetkili olduğunu söyleyebiliriz.

7. İzmir Aile Mahkemesinde görülen davada Bayan(T)'nin ileri sürdüğü talebin hukuki niteliği nedir? Mahkemenin, “usulüne uygun şekilde açılmış bir tanıma ve tenfiz davası olmadığı için” Alman mahkeme kararını dikkate almamış olması hukuka uygun mudur? Değerlendiriniz.

Yabancı mahkeme kararlarının Türk hukukunda hüküm doğurması, yabancı kararın niteliğine göre ya tanınması ya da tenfizi ile mümkün olur. Genel olarak mahkeme kararları iki tür sonuç doğurur: kesin hüküm kuvveti ve icra edilebilirlik. Tanıma, yabancı bir mahkeme kararının sahip olduğu kesin hüküm kuvvetinin yabancı bir ülkeye teşmili, yabancı bir ülkede de kabulüdür. Bir hukuki ilişkinin veya hakkın varlığı veya yokluğu hakkında bir karar elde etmek için açılan dava sonunda verilen tespit kararları ve maddi hukuka ait bir durumun kurulması, değiştirilmesi veya ortadan kaldırılması için ilgilinin mahkeme dışında yapacağı beyanın yetmemesi ve dava yoluna başvurulmasının gerekli olduğu hallerde açılan dava sonucu verilen inşai (yenilik doğurucu) kararlar, örneğin boşanma kararları cebri icraya konu olamayan kararlardandır. Olayda Bayan T, Almanya'dan aldığı boşanma kararının esas alınmasını istemektedir. Boşanma kararı, inşai bir karar olup tanımaya tabidir. Bu yabancı boşanma ilamının kesin hüküm etkisinden yararlanılabilmesi için mahkemenin iki şekilde hareket etme imkânı bulunmaktadır. İzmir Aile Mahkemesi ilk seçenek olarak hâlihazırda açılmış davada bu yabancı boşanma kararının tanınmasına karar verebilir. İkinci bir seçenek olarak ise, Bayan T'ye tanıma davası açması için belirli bir süre verebilir ve hâlihazırda görülen boşanma davasını tanıma davası sonuçlanana kadar bekletebilir. Dolayısıyla mahkemenin “usulüne uygun şekilde açılmış bir tanıma ve tenfiz davası olmadığı için” Alman mahkeme kararını dikkate almamış olması hukuka aykırıdır.

8. Bayan (T)'nin Almanya'da yaptığı evlilik geçerli midir? Türk Milletlerarası Özel Hukuku bilgileriniz çerçevesinde değerlendiriniz.

MÖHUK m. 13/1 uyarınca, Türk hukukunda evlenme ehliyeti ve şartları, eşlerin her birinin evlenme anındaki milli hukukunun kanunlar ihtilafı kurallarına tabi kılınmıştır. Bunun anlamı, erkeğin milli hukukundaki evlenme şart ve engellerin sadece erkeğe, kadının milli hukukundaki şart ve engellerin ise sadece kadına uygulanmasıdır. Ancak bazı evlenme engelleri doktrinde iki taraflı evlenme engeli olarak değerlendirilmektedir. Olayda Bayan T'nin milli hukuku Türk hukukudur. Evlenme anında da Türk vatandaşı olduğu varsayımında, Bayan T'nin Türk hukukuna göre bir evlenme engelini bulunup bulunmadığına bakılması gerekmektedir. Bayan T'nin Almanya'dan aldığı boşanma kararı tanınmamıştır. Bu yüzden Türk hukukuna göre hala evli sayılmaktadır. Mevcut evlilik MK. 130 gereği hukuken yasaklanmıştır. Dolayısıyla Türk milletlerarası özel hukukuna göre Bayan T'nin Almanya'da yaptığı evlilik geçerli değildir.

9. İzmir Aile Mahkemesi mal rejimi tasfiyesi hakkında hangi hukuka göre karar verecektir? Açıklayınız.

MÖHUK'un 15. maddesinde yer alan kurala göre, eşlerin evlilik mallarına uygulanacak hukuku seçme imkânı kısıtlı da olsa mevcuttur. Buna göre eşler, evlilik malları hakkında, evlenme anındaki mutad mesken hukuklarından veya milli hukuklarından birini açık olarak seçebilirler. Böyle bir seçimin yapılmamış olduğu hallerde, evlilik malları hakkında eşlerin evlenme anındaki müşterek milli hukuku, bulunmadığı takdirde eşlerin evlenme anındaki müşterek mutad mesken hukuku, bunun da bulunmaması halinde Türk hukuku uygulanır. Ayrıca MÖHUK'un 15. maddesinin 2. fıkrasına göre, taşınmaz malların tasfiyesinde taşınmazın bulunduğu ülke hukuku uygulanacaktır. Olayda Bay E ile Bayan T Türk vatandaşdır. MÖHUK m. 15'e göre bir hukuk seçiminde bulunmamışlardır. Evlenme anında da Türk vatandaşı oldukları varsayılırsa, mal rejimi hakkında müşterek milli hukukları olan Türk hukuku uygulanmalıdır. Ancak bu şekilde varsayılamasa bile, müşterek milli hukukları bulunmadığı için müşterek mutad meskenlerine bakılır. Buna ilişkin de olayda bir veri bulunmamaktadır. Bu durumda madde uyarınca son ihtimalde yine Türk hukukunun uygulanması gerekmektedir.

10. (Ç)'nin babasının kim olduğu hangi hukuka göre belirlenecektir? Açıklayınız.

Ç'nin babasının kim olduğuna ilişkin hukuki sorun soybağına ilişkindir. Yabancılik unsurunun bulunduğu hallerde soybağının kurulması konusunda yetkili ülke hukukunu gösteren MÖHUK m. 16/1. maddesi, basamaklı bir bağlama kuralı içermektedir. MÖHUK m. 16/1 uyarınca, soybağının kuruluşu, çocuğun doğum anındaki milli hukukuna, kurulamaması halinde çocuğun mutad meskeni hukukuna tabidir. Soybağı bu hukuklara göre kurulamıyorsa, ananın veya babanın, çocuğun doğum anındaki milli hukuklarına bunlara göre kurulamaması halinde ana ve babanın, çocuğun doğum anındaki müşterek mutad mesken hukukuna, buna göre de kurulamıyorsa çocuğun doğum yeri hukukuna tabi olarak kurulur. Olayda Ç, Bayan T ile Alman vatandaşı Bay A'nın evlilik birliği içerisinde doğmuştur. Annesi Türk vatandaşı olduğu için Ç Türk vatandaşlığını doğumla kazanmıştır. Dolayısıyla Ç'nin doğum anındaki milli hukuku Türk hukukudur. Ç, Bay A'nın vatandaşlığına istinaden aynı zamanda Alman vatandaşlığını da kazanmış olabilir. Ancak MÖHUK m. 4/1(b) uyarınca, birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olanlar hakkında, bunların aynı zamanda Türk vatandaşı olmaları halinde Türk vatandaşlığı esas alınır. Bu nedenle Ç'nin babası ile arasındaki soybağı Türk hukukuna göre kurulacaktır.

II. Vatandaşlık Hukuku (Sorular 5 puan değerindedir)

11. Bay (M) Türk vatandaşlığından ayrılmak için hangi yola başvurmuştur? Şartlarını sayınız.

Bay (M)'nin, Türk vatandaşlığından ayrılması durumunda sahip olacağı hakları anlatınız.

Türk vatandaşlığından ayrılarak başka bir devletin vatandaşlığına geçmek isteyen Bay (M), 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 25. maddesi uyarınca Türk devletinden izin alarak çıkma yoluyla Türk vatandaşlığını kaybedebilir. TVK'nın 25. maddesi uyarınca çıkma izni almayı talep eden kişinin; (i) ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmaması, (ii) yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış veya kazanacağına ilişkin inandırıcı belirtilere sahip olması, (iii) herhangi bir suç veya askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmaması ve (iv) hakkında herhangi bir mali veya cezai tahdidin bulunmaması gerekmektedir. Türk vatandaşlığından çıkmak isteyen ve bunun için izin talebinde bulunan kişiye çıkma izni vermeye yetkili makam İçişleri Bakanlığıdır. Bay (M)'nin m.25'te sayılan şartları taşıması durumunda, Bakanlık sahip olduğu takdir hakkına bağlı olarak çıkma izni verebilir.

Çıkma başvurusunun kabulü halinde; (i) çıkma iznini talep ettiği anda herhangi bir yabancı devlet vatandaşlığını kazanmış ise çıkma belgesi veya (ii) henüz herhangi bir yabancı devletin vatandaşlığını

kazanmamış ise, ancak yabancı devlet vatandaşlığını kazanacağına dair getirdiği inandırıcı belgelerin uygun görülmesi halinde çıkma izin belgesi verilir. TVK'nın 26. maddesinin 2. fıkrası uyarınca çıkma izin belgesi, karar tarihinden itibaren 2 yıl geçerli olup izin belgesini alanlar bu süre içinde yetkili makamlara yabancı devlet vatandaşlığını kazandıklarına dair bilgi ve belgeleri vermek zorundadır. Süresi içinde yabancı devlet vatandaşlığının kazanılamaması durumunda çıkma izin belgesi geçersiz hale gelecektir.

Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden doğum yoluyla Türk vatandaşlığını kazanan kişiler yaygın olarak "mavi kartlılar" olarak anılmaktadır. TVK'nın 28. maddesi uyarınca, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle vatandaşlığı kaybedenler ve üçüncü dereceye kadar altsoyları; milli güvenlik ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan belirli istisnalar haricinde aynen yararlanmaya devam edeceklerdir.

Bu madde kapsamında, Bay (M)'nin seçme ve seçilme, muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları ile askerlik hizmeti yapma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bununla birlikte Bay (M), bir kadroya dayalı olarak asli ve sürekli kamu hizmeti yapamayacak ancak; kamu kurum ve kuruluşlarında işçi, geçici veya sözleşmeli personel olarak çalışabilecektir.

12. Olayda Bay (M)'nin Türk vatandaşlığını kazanabilmesi hangi şartlarla mümkündür? İdarenin kararını değerlendiriniz.

Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 13. Maddesine göre milli güvenlik bakımından herhangi bir engeli bulunmamak şartıyla iki grup yabancıının Türkiye'de ikamet etme şartı aranmaksızın yeniden vatandaşlığa alınabileceği düzenlenmiştir.

Türk Devletinden izin almak suretiyle Türk vatandaşlığından çıkan eski Türk vatandaşları, yeniden Türk vatandaşlığına dönmek istemeleri hâlinde Türkiye'de ikamet etme şartı aranmaksızın İçişleri Bakanlığı'nın kararı ile yeniden Türk vatandaşlığına alınabilirler.

13. Anayasa'nın m. 66'da yer alan Türk vatandaşlığı kavramını yorumlayınız (Gerekçeli olmak kaydıyla savunulan her görüşe tam puan verilecektir).

Anayasa'nın 66. maddesinde düzenlenen "Türk vatandaşlığı kavramı" ve bu düzenleme hakkındaki görüşlerin/eleştirilerin gerekçeli olarak yazılması halinde tam puan verilecektir.

III. Yabancılar Hukuku (15 puan değerindedir.)

14. Yabancıların ve azınlıkların Türkiye'de özel öğretim kurumu açması mümkün müdür? Mümkünse her birini esasları ve şartları ile birlikte açıklayınız.

Türk hukukunda özel öğretim kurumlarına ilişkin esaslar, Özel Öğretim Kurumları Kanunu (ÖÖKK) ve Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği (ÖÖKK Yönetmeliği) ile düzenlenmektedir. Kanun; yabancı gerçek ve tüzel kişilerin özel öğretim kurumu açması ve yabancı öğrencilerin özel öğretim kurumlarına devamı meselesini; Özel Öğretim Kurumu, Milletlerarası Özel Öğretim Kurumları, Yabancı Okullar ve Azınlık Okulları olacak şekilde ele almıştır.

Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 3. Maddesine göre yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişilerin kurucu ortak olduğu, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişiler tarafından özel öğretim kurumu açılmayacaktır. Yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ortaklığının tespit edilmesi halinde söz konusu kurumlara, idari para cezası uygulanacak ve bu kurumlara yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ortaklığının sona erdirilmesine ilişkin 30 iş günü süre verilecektir. Söz konusu süreye rağmen yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin

ortaklığının sona erdirilmemesi veya aynı kurumda ikinci kez yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ortaklığının tespiti halinde söz konusu özel öğretim kurumunun kurum açma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı iptal edilecektir (ÖÖKK m. 3/12). Yabancı gerçek kişilerin de Türkiye’de özel öğretim kurumu açıp açamayacakları sorusuna olumsuz yanıt vermek gerekecektir. ÖÖKK m. 3/12’de, yabancı gerçek kişilerin kurucu ortak olduğu Türk tüzel kişiliklerinin dahi özel öğretim kurumu açmasına izin verilmemektedir. Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde; yabancı gerçek ve yabancı tüzel kişilerin Türkiye’de özel öğretim kurumu açamayacakları sonucuna varılmaktadır.

ÖÖKK’nın 5. maddesinin (a) bendi, milletlerarası özel öğretim kurumlarını düzenlemektedir. Buna göre; “milletlerarası özel öğretim kurumları”, yalnız yabancı uyruklu öğrencilerin devam edebilecekleri yükseköğretim dışındaki özel öğretim kurumlarıdır. Milletlerarası özel öğretim kurumları; yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişiler tarafından veya Türk vatandaşlarıyla ortaklık yolu ile 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu çerçevesinde ve Cumhurbaşkanının izniyle açılabilir. Türk vatandaşı gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişiler de kendi adlarına aynı amaçla milletlerarası özel öğretim kurumu açabilir. Yürürlükteki mevzuat uyarınca şu anda Türkiye’de yabancıların açabileceği tek özel öğretim kurumu, milletlerarası özel öğretim kurumlarıdır.

Mevcudiyeti Lozan (m.40) ile tanınan “azınlık okulları”, ÖÖKK m. 2(e) ve 5(c) bentlerinde düzenlenmiştir. Lozan Antlaşması’nın 40. ve 41. maddeleriyle ilgili bulunan azınlık okullarının taşınmaları gereken özellikler yönetmelikle belirleneceği ve bu yönetmeliğin ilgili ülkelerin bu konulardaki müteakbil mevzuat ve uygulamaları dikkate alınmak suretiyle hazırlanacağı ifade edilmiştir. Lozan Antlaşmasına göre mevcudiyeti tanınan okullarda seviyesine göre resmi okullarda okutulan dersler ve öğretim programı ile haftalık ders dağıtım çizelgesinin uygulanması esastır. Derslerden hangilerinin öğretiminin Türkçe’den başka bir dilde yapılabileceği Bakanlıkça kararlaştırılır. Ayrıca Özel Öğretim Kurumları Kanunu uyarınca, azınlık okullarında yalnız kendi azınlığına mensup Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrenciler okuyabilir.